

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за треће тромесечје 2014. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања.....	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за осигурање	4
Остали учесници на тржишту	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	7
Структура пасиве	8
2. Показатељи пословања.....	9
2.1. Солвентност.....	9
2.2. Квалитет имовине	9
2.3. Покривеност техничких резерви	10
2.4. Ликвидност	11
3. Аутоодговорност.....	11
4. Закључак.....	12

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
ТЗ	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

1. Тржиште осигурања¹

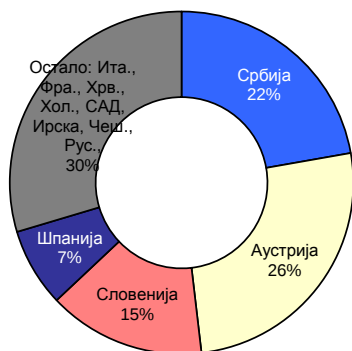
1.1. Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

На крају ТЗ 2014. године у Србији је пословало 27² друштава за осигурање, или једно друштво мање него у истом периоду претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 23, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се њих седам, искључиво неживотним осигурањем десет, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава.

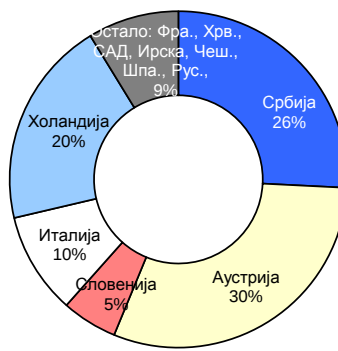
Посматрано према власничкој структури капитала, од 27 друштава за осигурање, њих 21 је у већинском страном власништву, а шест у домаћем власништву.

Структура друштава за осигурање према власништву у ТЗ 2014.

Извор: Народна банка Србије.

Билансна сума друштава за осигурање према власништву у ТЗ 2014.

Уласком на тржиште и добијањем гринфилд лиценци (њих 13 од 2005. године), друштва за осигурање у страном власништву на крају ТЗ 2014. бележе преовлађујуће учешће у премији животних осигурања (90,4%), премији неживотних осигурања (64,6%), укупној имовини (74,2%) и броју запослених (67,6%). Највећи број друштава за осигурање у страном власништву пореклом су

¹ Извештај је заснован на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије. При анализи тржишта осигурања треба имати у виду да су промене у овом извештају посматране у односу на податке друштава за осигурање која су имала дозволу у ТЗ 2013. години.

² Народна банка Србије је у јулу 2014. године једном друштву за неживотно осигурање одузела дозволу за рад. Два друштва за осигурање, и то једно за неживотна и једно за животна осигурања, у септембру 2014. године добила су сагласност Народне банке Србије за спровођење статусне промене – припајање.

из Аустрије, Словеније и Шпанија, а затим следе друштва из Италије, Француске, Хрватске, Холандије, Ирске, Чешке, Русије и САД.

Остали учесници на тржишту

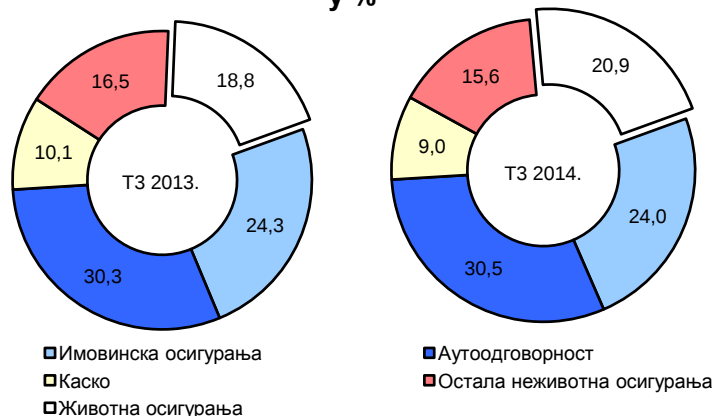
Поред друштава за осигурање, на тржишту послује и: 19 банака које су добиле сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 91 правно лице (друштва за посредовање, за заступање и за пружање других услуга у осигурању), 110 заступника у осигурању (физичка лица – предузетници), док су овлашћење за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању добила 15.172 физичка лица³.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т3 2014. износила је 51,4 млрд динара (432 млн евра или 549 млн америчких долара)⁴, што представља раст од 5,2% у односу на исти период претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 79,1%, а учешће животних осигурања 20,9%. Пораст учешћа животних осигурања са 18,8% у истом периоду претходне године последица је пораста тих осигурања од 16,9%.

**Укупна премија према врстама осигурања
у Т3 2013. и Т3 2014.
у %**

Извор: Народна банка Србије.

³ Стање на дан 12. новембра 2014. године.

⁴ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2014. године.

Структура премије у ТЗ 2014. слична је структури у истом периоду 2013. године. Највеће учешће у укупној премији остварило је осигурање од одговорности због употребе моторних возила од 30,5%, затим следе осигурање имовине од пожара и других опасности и остала осигурања имовине – имовинска осигурања са 24,0%, животна осигурања са 20,9% и осигурање моторних возила – каско са 9,0%.

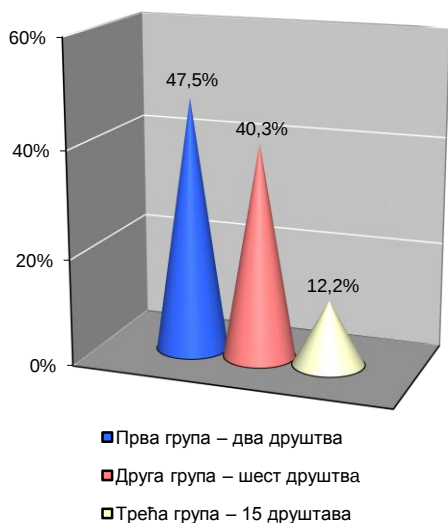
Осигурање од последица незгоде, које обухвата и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези с радом, у ТЗ 2014. бележи учешће од 5,9%

Премија неживотних осигурања је у ТЗ 2014. виша за 2,5% него у истом периоду 2013. године. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила и премија имовинских осигурања порасле су за 6,2% и 4,2%, респективно, док су премија осигурања моторних возила – каско и осигурање од последица незгоде забележили пад од 6,9% и 3,4%, респективно.

Уколико се упореди учешће премије добровољног здравственог осигурања у ТЗ 2013. са учешћем у ТЗ 2014, уочава се његов благ раст – са 1,8% на 2,0%, што прати и номинални раст ове премије од 16,4%. При томе, две трећине тржишта покривају два друштва за осигурање.

У аналитичке сврхе извршено је груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији у три групе – прву групу чине два друштва с преко

Учешће у укупној премији по *peer* групама, ТЗ 2014.

Извор: Народна банка Србије.

15% у укупној премији, другу групу чине шест друштава са учешћем мањим од 15% и трећу 15 друштава с мање од 3%. У односу на исти период претходне године, два друштва за осигурање су из треће *peer* групе прешла у другу *peer* групу, чиме је измењено учешће самих *peer* група. У ТЗ 2013. године прва група, коју су чинила два друштва, покривала је 48,5% тржишта, друга, коју је чинило пет друштава, 34,5%, и трећа, коју је чинило 17 друштава, 17,0%.

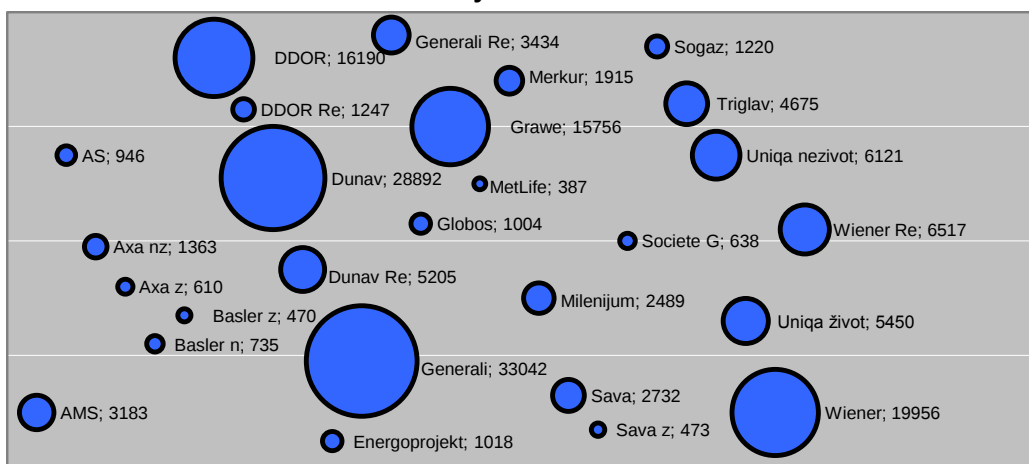
Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање, јесте умерена и на крају Т3 2014. је износила 1.109⁵.

1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање повећана је на крају Т3 2014. на 165,7 млрд динара (1.394 млн евра или 1.770 млн америчких долара)⁶, и то за 12,1% у односу на крај Т3 претходне године.

**Билансне суме друштава за осигурање на дан 30. 9. 2014. године
у млн RSD**

Извор: Народна банка Србије.

Структура активе

У структури активе друштава за осигурање, на крају Т3 2014. године 60,0% односило се на сталну имовину (од чега 47,4% на дугорочне финансијске пласмане, а 11,8% на некретнине), а 40,0% на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 11,8%, а на потраживања 10,1%).

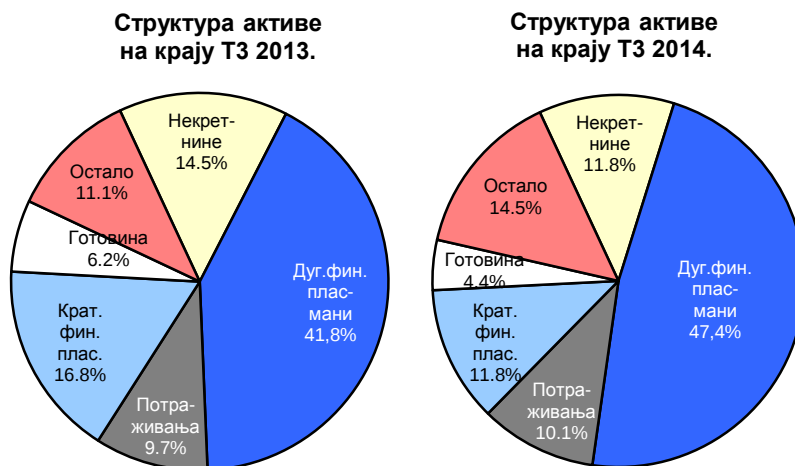
У поређењу с крајем Т3 2013, када је учешће сталне имовине износило 57,4% (од чега су 41,8% дугорочни финансијски пласмани, а 14,5% некретнине), а обртне имовине 42,6% (од чега су 16,8% краткорочни финансијски пласмани, а

⁵ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

⁶ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2014. године.

9,7% потраживања), може се закључити да се структура aktive донекле променила.

Дугорочни финансијски пласмани и потраживања повећали су учешће у активи, као резултат њиховог номиналног раста по стопи од 27,1% и 16,9%, респективно. Некретнине и краткорочни финансијски пласмани забележили су и пад учешћа у активи и номинални пад.

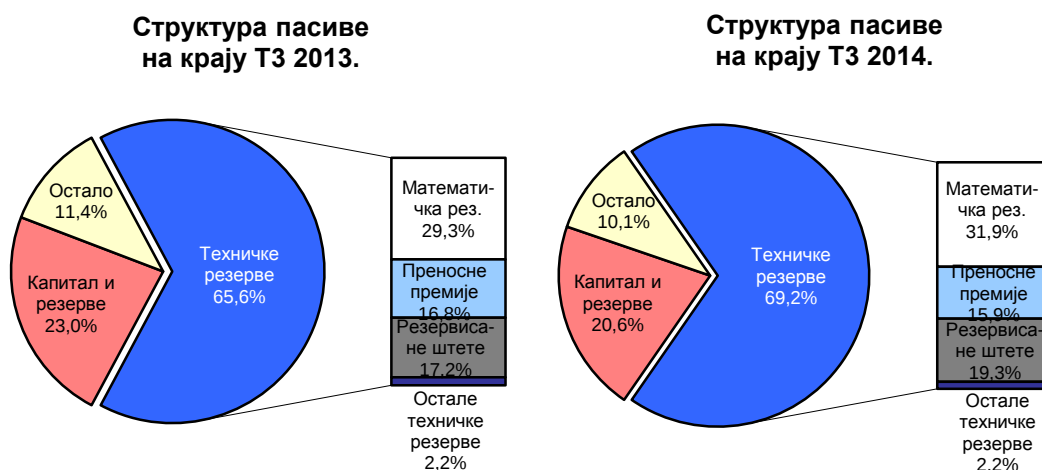

Извор: Народна банка Србије

Структура пасиве

У структури пасиве, на крају Т3 2014. године техничке резерве исказују учешће од 69,2%, а капитал и резерве 20,6%.

Капитал у износу од 34,4 млрд динара остварио је раст у односу на крај Т3 претходне године по стопи од 0,2%, а техничке резерве у износу од 115,3 млрд динара раст од 17,9%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва са стопом раста од 21,5%. Резервисане штете по учешћу следе иза математичке резерве и бележе раст од 25,0%.

Извор: Народна банка Србије.

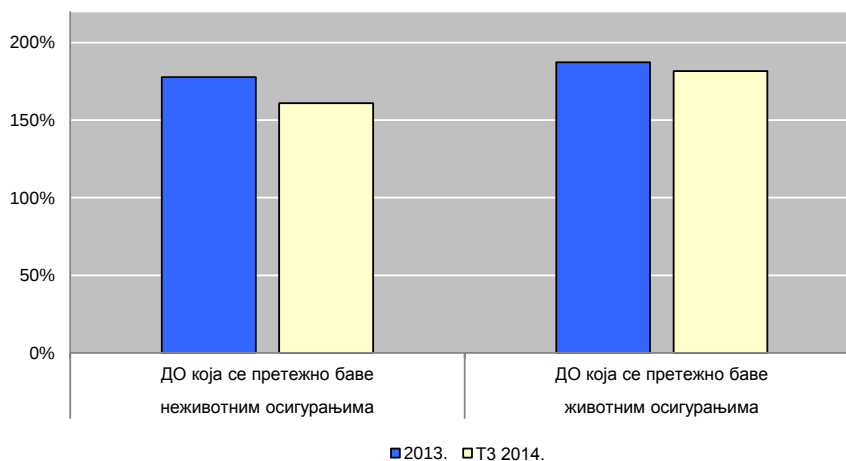
2. Показатељи пословања

2.1. Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности одговарајуће ликвидне структуре и реалне вредности покрића техничких резерви за преузете обавезе, као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису могли бити покривени техничким резервама.

Маргина солвентности је на крају Т3 2014. износила 16,9 млрд динара, а гарантна резерва 27,2 млрд динара. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* – однос гарантне резерве и маргине солвентности износио је 160,8%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 181,5%.

Однос гарантне резерве и маргине солвентности

Извор: Народна банка Србије.

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе који може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* – на крају Т3 2014. је на задовољавајућем нивоу и износи 28,7% (на крају 2013. године 30,0%). Блага промена вредности овог показатеља последица је нешто бржег раста укупне активе од раста тих облика активе.

Код друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања*, наведено учешће је смањено са 3,8% на крају 2013. године на 3,1% на крају ТЗ 2014. На промену вредности овог показатеља утицао је раст укупне активе.

2.3. Покривеност техничких резерви

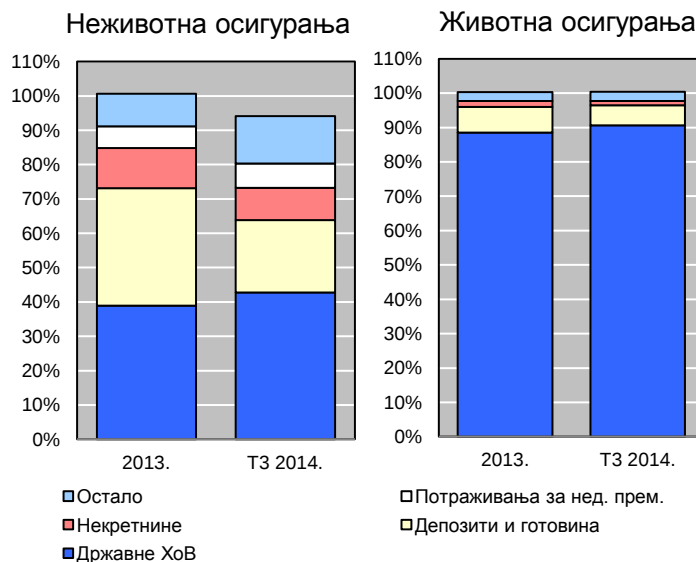
Поред адекватног формирања нивоа техничких резерви, друштво је дужно да средства улаже зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рочности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања, а ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* на крају ТЗ 2014. године покривеност техничких резерви прописаним облицима активе износила је 94,1% (на крају 2013. године 100,6%).

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима активе на крају ТЗ 2014. године износила је 100,4% (на крају 2013. године 100,3%).

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања, техничке резерве *неживотних осигурања* у ТЗ 2014. године највећим делом биле су покривене државним хартијама од вредности са 42,8%, депоновањем код банака и готовином са 21,0%, инвестиционим некретнинама са 9,4% и потраживањима за недоспеле премије осигурања са 7,1%. У структури покрића техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 90,6%, а затим следе депоновање код банака и готовина са 5,9%.

Структура покрића техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

2.4. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора да води рачуна о усклађености средстава и обавеза по рачности, као и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза на крају ТЗ 2014. године износио је 83,9% (на крају 2013. године 91,8%). Кретање овог показатеља резултат је бржег раста краткорочних обавеза од раста обртне имовине умањене за залихе.

У друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза на крају ТЗ 2014. године износио је 216,7% (на крају 2013. године 393,0%). Кретање овог показатеља резултат је бржег пада обртне имовине умањене за залихе од пада краткорочних обавеза.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају ТЗ 2014. године бавило се 11⁷ друштава за осигурање, два мање него у истом периоду претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у ТЗ 2014. године виша је за 6,2% у односу на исти период претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је повећана, имајући у виду да су у ТЗ 2014. три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривала 64,9% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 59,3% тржишта.

---

⁷ Једном друштву за осигурање је одузета дозвола за рад, а једно друштво за осигурање је донело Одлуку о заустављању продукције у наведеном периоду.

4. Закључак

Из упоредних показатеља ТЗ 2014. године и истог периода 2013. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- на тржишту Србије послује 27 друштава за осигурање, једно мање него у истом периоду претходне године, уз смањење броја запослених на 11.151 по стопи од 2,9%;
- остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 12,1% и она износи 165,7 млрд динара;
- остварен је пораст капитала за 0,2%, на 34,4 млрд динара;
- повећане су техничке резерве за 17,9% и њихова потпуна покривеност у животним осигурањима и непотпуна покривеност у неживотним осигурањима;
- повећана је укупна премија за 5,2%, на 51,4 млрд динара;
- доминантно је учешће неживотних осигурања у укупној премији и оно износи 79,1%. Премија неживотних осигурања је порасла за 2,5%, при чему је премија осигурања моторних возила – каско забележила пад од 6,9%;
- животна осигурања повећала су учешће у укупној премији са 18,8% на 20,9%;
- концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом је умерена.

Кључне области којима би друштва требало да се баве посебно у садашњем тренутку су: корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерних контрола, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, правовремена исплата штета, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће се допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система, и др.

Такође, ту су и едукација и припрема за примену новог методолошког оквира за управљање ризицима, *Solvency II*. Адекватно управљање ризицима од кључног је значаја за успешност пословања осигураваача. Управо то је и суштина директиве *Solvency II*, према којој се од осигураваача захтева сагледавање и побројавање свих врста ризика којима су изложени у свом пословању, као и ефикасније управљање овим ризицима. Она уводи сложеније захтеве солвентности ради обезбеђења довољног капитала за ризике којима су друштва за осигурање изложена.